

Skrevet af Frank Laursen / Foto: N.M.Schaiffel-Nielsen

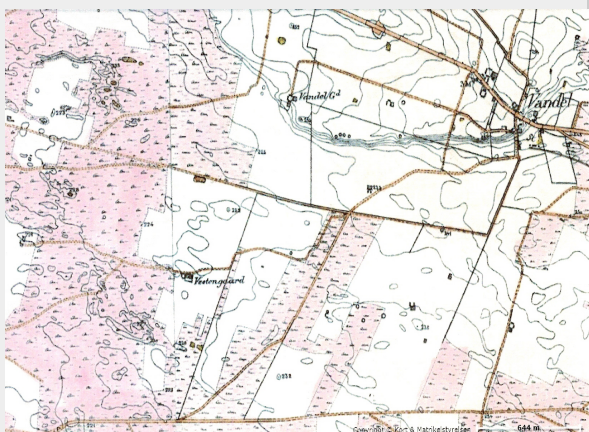
Vestengaard, Østerbyvej 29 (nedlagt gård på Vandel Flyveplads)

matr.nr. 3b Vandel

Landbrugsejendommen Vestengaard blev udstykket fra gården matr. nr. 3c af Vandel mellem 1841 og 1849. Gården matr. nr. 3c lå i den tid i Vandel by og var en af de oprindelige fæstegårde under Engelsholm indtil 1795. Den lå der hvor Vandel børnehave ligger i dag. Da Vestengaard blev udstykket herfra, var gården ejet af Niels Christensen.

Arealet på Vestengaard var ved udstykningen på 2631.450 kvadratalen, hvilket svarer til ca. 104 hektar.

Der er siden udstykket to selvstændige landbrugsejendomme fra Vestengaard.

*Vestengaards placering på kortet ca. år 1900.
Den gård som Vestengaard blev udstykket fra
ses længst mod nordvest i udkanten af Vandel
by.*

1849

Christen Nielsen
(Tinglyst 1851)

Christen Nielsen var søn af ovennævnte Niels Christensen, Vandel og var 27 år, da han overtog den nybyggede Vestengaard. Han blev gift 3/11 1849 med 26-årige Gunder Marie Laursdatter, datter af gårdmand Laurits Christensen og hustru Ane Marie Jacobsdatter, Vandelgaard.

Ved folketællingen af 1860 så familien således ud:

Vandel, en gaard.

Christen Nielsen 38 år, født her i sognet,
gårdmand, husfader

Gunder Marie Laursen 37 år, født her i sognet,
hans kone

Niels Christensen 10 år

Christiane Chr. 9 år

Laust Chr. 6 år deres børn, alle født her i
sognet

Ane Magrethe Chr. 4 år

Christen Bennedsen Chr. 2 år

Christen Pedersen 18 år, født i Hejnsvig,
tjenestekarl.

Christen Nielsen døde jævnfør kirkebogen for
Randbøl Sogn 10/2 1875, 50 år gammel,
hvorfor den ældste søn 25-årige Niels
Christensen overtog gården.

1875

Niels Christensen
(Tinglyst 1878)

Folketælling af 1880 (opslag 30).

Vandel, en gård.

Niels Kristensen 29 år, født i Randbøl Sogn,
gårdejer

Kristen Bennedsen Kristensen 21 år, født i
Randbøl Sogn

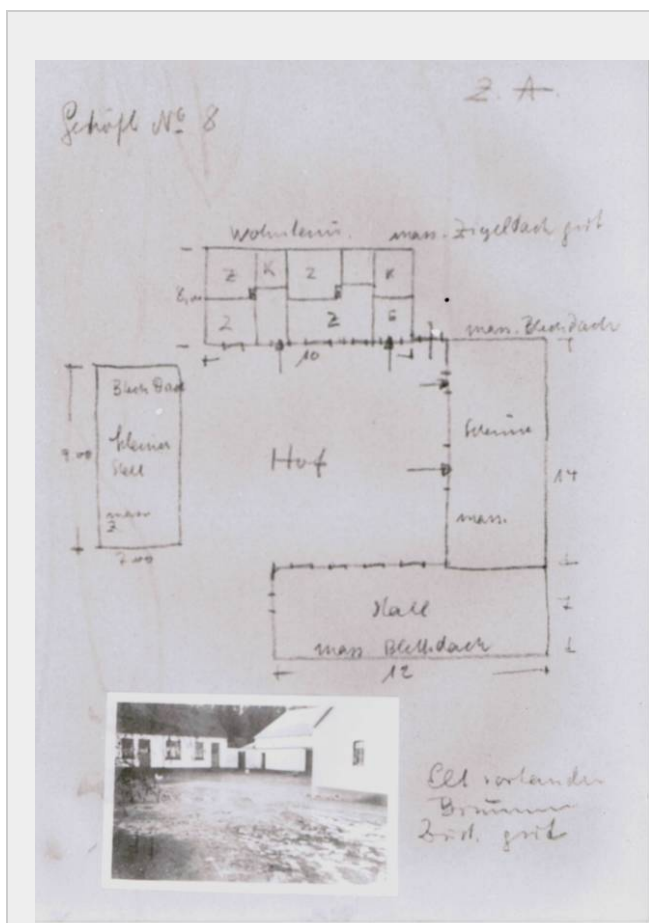
Ane Magrete Kristensen 23 år, født i Randbøl
Sogn alle tre benævnes som hans
søskende

Laura Petrea Kristensen 14 år, født i Randbøl Sogn
Gunder Marie Laursen 57 år, deres moder, aftægtskone.
1895
Jacob Mikkil Nielsen
Jacob Mikkil Nielsen kom fra Gaarslev i 1886 og giftede sig 12/2 1886 med ovennævnte Ane Margrete Kristensen, datter af Gunder Marie Laursen og Christen Nielsen.
Det nye ægtepar overtog Vestengaard i 1895 efter Ane Margretes broder Niels Kristensen.
Folketællingen af 1901 (opslag 183)
opregner familien således:
Matr. nr. 3b, Vandel.
Jacob Mikkil Nielsen født 30/1 1857 i Houer Sogn, Vejle, husfader, landbrug, gårdmand
Ane Margrete Kristensen født 27/8 1862 i Randbøl Sogn, husmoder
Anna Kristiane Marie Nielsen født 22/4 1887 i Randbøl Sogn, barn
Kristen Nielsen født 22/4 1887 i Randbøl Sogn, barn
Niels Peter Nielsen født 4/12 1892 i Randbøl Sogn, barn
Gustav Marinus Nielsen født 23/3 1897 i Randbøl Sogn, barn
Benned Lund Nielsen født 22/2 1899 i Randbøl Sogn, barn.
I 1910 udstykkes en ny landbrugsejendom fra Vestengaard af Jacob Mikkil Nielsen.
Den tildeltes matr. nr. 3k af Vandel og ligger nogle få hundrede meter øst for Vestengaard på nordsiden af vejen mod Vandel.
Jacob Mikkil Nielsen opførte bygninger på den nye ejendom med et fritliggende stuehus mod vest og en to-længet stald og lade mod nord og øst. Den nye ejendom fik ikke noget navn.
I 1915 overdrog han ejendommen til sin datter

Anna Kristiane Marie og svigersøn Regner Therkelsen.
1915
Kristen Nielsen og Niels Peter Nielsen
Folketællingen fra 1916 (opslag 78)
opregner beboerne på Vestengaard således:
Vandel, Vestengaard.
Kresten Nielsen født 22/4 1887, ugift, husfader, landbrug
Lund Nielsen født 22/2 1899, ugift, tyende
Peder Jensen født 16/4 1894, ugift, tyende
Maren Jensen født 15/7 1892, ugift, logerende, landbrug, (fra Højen).
Kristen Nielsens broder og medejer Niels Peter ser ikke ud til at bo på ejendommen på dette tidspunkt.
Det gør han derimod ved folketællingen af 1921 (opslag 74):
Vandel, Vestengaard.
Kresten Nielsen født 22/4 1887 i Randbøl, ugift, husfader, landbrug
Niels Peter Nielsen født 4/12 1893 i Randbøl, ugift, broder
Astrid Iversen født 7/7 1891 i Tinnest, ugift, husbestyrerinde.
Senere på året i 1921 overtog Niels Peter Nielsen Vestengaard som eneejer.
1921
Niels Peder Nielsen
I 1924 blev der udstykket en landbrugsejendom mere fra Vestengaard. Den ligger nogle få hundrede meter vest for Vestengaard og blev tildelt matr. nr. 3fb af Vandel.
Der opførtes bygninger på ejendommen en

smule nord for vejen mod Østerby.
Den yngste bror i familien Benned Lund Nielsen overtog den nye ejendom.
Da han solgte denne ejendom i 1930, flyttede han og hustruen Bertha til en mindre ejendom på adressen af i dag Abildgårdvej 11 i Randbøl.
Niels Peter Nielsen giftede sig 15/4 1925 i Kollerup Kirke med Jenny Laurine Mønster født 14/1 1898. Hun var datter af afdøde gårdejer Kristian Kristensen Mønsted og efterlevende Jensine Petrine født Jensen, Skovgaard Mark, Kollerup Sogn.
Ved folketællingen fra 1930 så familien således ud:
Vandel, (opslag 40).
Niels Peter Nielsen født 4/12 1893 i Randbøl, husfader, landmand
Jenny Laurine Nielsen født Mønster 14/1 1898 i Hygum, Kollerup Sogn, husmoder
Jacob Kristian Nielsen født 28/8 1926 i Randbøl, barn
Viggo Nielsen født 1/5 1928 i Randbøl, barn
Peter Pedersen født 24/6 1913 i Randbøl, medhjælper.
1944
Besættelsen
Vestengaard blev, i lighed med mange andre ejendomme og huse i omegnen, beslaglagt af den tyske besættelsesmagt for at give plads til den påtænkte militære tyske flyveplads syd for Vandel.
I det sene efterår 1943 blev de berørte ejendomme beskrevet og fotograferet af Baurat (vicebygningsinspektør) Hermann Sülling og omkring årsskiftet 1943/44 fik ejendommenes ejere at vide, at deres ejendom var beslaglagt. I slutningen af januar 1944 fik de fleste af dem brev om, at de skulle fraflytte deres hjem, mange af dem allerede 8. marts. Der afgjordes ved forhandling, om man ville medtage

besætning og løsøre helt eller delvis ved fraflytningen. Erstatning for såvel fast ejendom, som løsøre blev betalt af den danske stat. Samtidigt udfærdigedes en såkaldt tilbagekøbsklausul, som skulle træde i kraft, hvis ejerne senere kunne købe netop deres ejendom tilbage, når krigen engang var slut. Det sidste blev ikke aktuelt for Niels Peter Nielsen, idet ejendommens bygninger lå indenfor det område, som efter krigens ophør blev tildelt den nyoprettede danske Flyvestation Vandel. Ejendommen blev tildelt tysk nr. 8.
Da familien måtte forlade Vestengaard, havde den været i familiens eje uafbrudt siden den blev bygget i 1849, og den tilhørende jord endnu længere tilbage.
Efter krigen opgjordes lodsejernes stilling af Indenrigsministeriets Afviklingsudvalg, som i Registrering af Vejle og Ribe Amter, Beskrivelse af Flyveplads Vandel, beskriver Vestengaard således:
Tysk nr. 8. Matr.nr. 3b Vandel.
Areal 286610 kvm. Ejer Niels Peder Nielsen
Vederlagets størrelse 63.865 kr.
Landbrugsejendom 4-længet. Udlængerne har ikke lidt nævneværdig skade. Trænger til vedligeholdelse. Stuehuset forholdsvis nyt, men slemt medtaget af belægning.
Centralvarmeanlæg medtaget, ny skorsten opført på gavlen. Have tilgroet. Bygningerne tomme. Udhuse lidt defekte.
Amn: Stærkt slid, tilbygning.

Den tyske skitse med foto af Vestengaard, tysk nr. 8 fra efteråret 1943.

1945

I løbet af 1944 havde den tyske besættelsesmagt foranstaltet jorden fra de beslaglagte landbrugsejendomme drevet videre. En tysk ritmester ved navn Brix, var pålagt denne opgave, hvilket han udførte fra Rygbjerggaard, senere fra Lindegaard i Vandel, som blev benævnt Centralgaarden.

Efter kapitulationen i 1945 ansatte den danske stat Karl Kaspersen til at bestyre dette såkaldte Statens Landbrug i Vandel, som omfattede i alt ca. 3600 tønder land landbrugsjord. Karl Kaspersen havde i begyndelsen også til huse på Lindegaard i Vandel, men flyttede senere ned på en gård på flyvepladsen, som tyskerne havde ombygget til formålet. Karl Kaspersen døbte gården Karlsmindegården. Den havde ellers

tidligere heddet Højvang og var ved besættelsen ejet af Børge Anthonsen.

Til at forstå det praktiske arbejde på det store landbrug havde Karl Kaspersen syv ansatte forvaltere, fordelt på udvalgte ejendomme på flyvepladsen.

Den ene af disse forvaltere, Aage Buhl Pedersen, boede på Vestengaard og drev dennes jord og de omkringliggende arealer fra de nærliggende landbrugsejendomme. Mange redskaber og maskiner fra disse beslaglagte landbrug og som deres ejere af en eller anden grund ikke havde fået med sig derfra, var opmagasiniseret på Vestengaard.

Forvalter Pedersen havde til opgave at sælge disse genstande for staten. En af aftagerne af disse maskiner var Svend Aage Jensen, som havde købt Damgaard i Randbøl af Statens Jordlovsudvalg i 1949. Damgaard var det han kaldte "hokkenren", d.v.s. at der absolut ingen inventar, redskaber eller maskiner var på gården. Derfor var han på sin første dag på gården ude hos forvalter Pedersen på Vestengaard, hvor han købte plov, harver, vogn og flere andre ting, som han havde brug for.

1950

Aage Buhl Pedersen

I løbet af 1950 blev Statens Landbrug i Vandel afviklet. Flyvestation Vandel blev oprettet 1. oktober og dens størrelse dermed fastsat. De udenom beliggende ejendomme solgte staten, enten tilbage til ejerne før krigen, eller til nye ejere. Vestengaard blev inddraget under flyvestationens arealer, mens ejendommene umiddelbart vest for gården blev solgt til private. Landbrugsjorden inde på den nye flyvestation blev forpagtet ud. Førnævnte Aage Buhl Pedersen, som i forvejen boede på og drev Vestengaard, overtog forpagtningen af gården, sammen med de nærliggende arealer øst herfor.

I 1956 flyttede Aage Buhl Pedersen til et mindre

stråtækt hus, som hørte under gården Kølholt ved Vejle. Kølholt blev på det tidspunkt drevet af Aage Buhl Pedersens søn.

1956

Hans Bertel G. Jessen

I 1956 overtog Hans Jessen og hustru Birthe forpagtningen af Vestengaard.

Hans Jessen var en dygtig landmand og drev Vestengaard med et godt resultat.

Fra 1960 blev driften en smule mere besværlig, da der kom hegn omkring flyvestationen. Jessens havde ganske vist nøgle til vestlågen, men det var alligevel ikke så ligetil at komme i marken eller at køre til/fra Vandel, når også hovedvagten til flyvestationen skulle passeres.

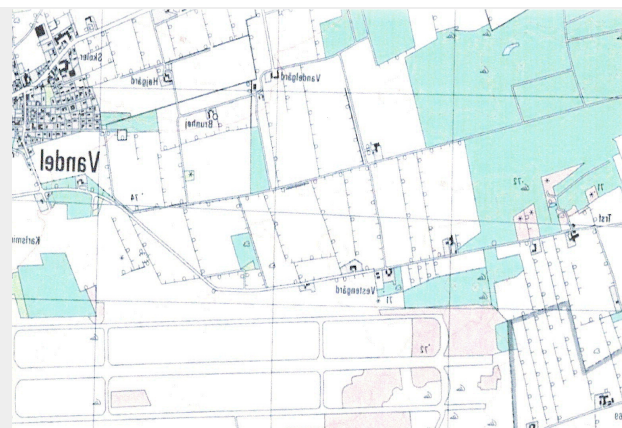
Birthe Jessen var meget aktiv udadtil og var engageret i blandt andet ældrepleje og omsorg blandt andet i den daværende "Randbølparken". Hun var i en periode medlem af bestyrelsen for Ungdomsskolen i Vandel og fungerede som lærervikar på Vandel Skole.

Efter nogle år købte familien Gammelbygaard i Gammelby ved Jelling, som Hans Jessen drev ved siden af Vestengaard.

Her flyttede familien ud, da forpagtningsaftalen udløb i 1988.

Birthe og Hans Jessen boede på gården i Gammelby i nogle år, indtil de i juni 2001 afhændede gården og flyttede i parcelhus på Egevænget 410 i Billund.

Hans Jessen døde 27/4 2008.

Vestengaard på kort fra 1985. På begge sider af vejen ved gården, men nord for denne, ses de to landbrugsejendomme, som blev udstykket fra Vestengaard. Den vestlige i 1910 og den østlige i 1924.

1988

Da Hans Jessen ophørte med forpagtningen af Vestengaard, overtog Gunnar Olsen, som var forpagter på Rygbjerggaard inde på flyvestationen, driften af landbrugsjorden på Vestengaard.

Stuehuset var herefter lejemål for personel fra flyvestationen, indtil Flyvestation Vandel blev nedlagt i 2003.

Vestengaards lade og stald set fra nordvest 2011.

Vestengaard set fra nordøst 2011.

Vestengaard set fra syd 2011.04.29

Kilder og Henvisninger:

- *Randbøl Sogn gennem tiderne, 1983*
- *Randbøl Sogns Lokalarkiv og Museumsforening*
- *Kirkebøger og folketællinger*
- *Historisk Atlas*
- *Kristian Iversen, Vandel*